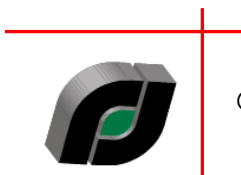

Vímuefnanotkun ungs fólks á Akranesi

Niðurstöður rannsóknar meðal
nemenda í 8., 9. og 10. bekk árið 2017

© Rannsóknir & greining 2017

Vímuefnanotkun ungs fólks

Niðurstöður rannsóknar meðal
nemenda í 8., 9. og 10. bekk árið 2017

Unnið fyrir Akranes

Brekkubæjarskóli og Grundaskóli

©Rannsóknir & greining 2017

Rit þetta má ekki afrita með nokkrum hætti, svo sem með ljósmyndun, prentun, hljóðritun eða á sambærilegan hátt, að hluta eða í heild, án skriflegs leyfis Rannsókna og greiningar.

Efnisyfirlit

Efnisyfirlit.....	3
Yfirlit yfir myndir	4
Yfirlit yfir töflur.....	5
Inngangur.....	6
Aðferð og gögn.....	6
Þátttakendur og framkvæmd	6
Mælitæki.....	7
Vímuefnaneysla	8
Próun vímuefnaneyslu – áfengisneysla, tóbaksnotkun og önnur vímuefnaneysla	9
Daglegar reykingar.....	9
Munn- og neftóbaksnotkun.....	12
Munn- og neftóbaksnotkun 20 sinnum eða oftar um ævina meðal nemenda í 10. 9. og 8. bekk.....	12
10. bekkur: Munn- og neftóbak 20 sinnum eða oftar um ævina.....	12
Munn- og neftóbak einu sinni eða oftar síðastliðna 30 daga.	13
10. bekkur: Munn- og neftóbak einu sinni eða oftar síðastliðna 30 daga	13
9. bekkur: Munn- og neftóbak einu sinni eða oftar síðastliðna 30 daga	14
8. bekkur: Munn- og neftóbak einu sinni eða oftar síðastliðna 30 daga	15
Neysla áfengis um ævina	16
Ölvun síðastliðna 30 daga.....	17
Marijúananeysla.....	19
Neysla annarra ólöglegra vímuefna	21
Amfetamín	21
Sniff.....	21
Sveppir sem vímuefni	22
E tafla	22
Viðhorf foreldra nemenda í 10. bekk til neyslu.....	23

Yfirlit yfir myndir

Mynd 1.	Þróun vímuefnaneyslu unglunga í 10. bekk á Íslandi árin 1997 til 2017.....	8
Mynd 2.	Hlutfall nemenda í 10. bekk sem reykja daglega, árin 2001 – 2017.....	9
Mynd 3.	Hlutfall nemenda í 9. bekk sem reykja daglega, árin 2001 – 2017.....	9
Mynd 4.	Hlutfall nemenda í 8. bekk sem reykja daglega, árin 2001 – 2017.....	10
Mynd 5.	Hlutfall nemenda í 10. bekk sem hafa notað munntóbak 20 sinnum eða oftar um ævina, árin 2009 – 2017.....	12
Mynd 6.	Hlutfall nemenda í 10. bekk sem hafa notað neftóbak 20 sinnum eða oftar um ævina, árin 2009 – 2017.....	12
Mynd 7.	Hlutfall nemenda í 10. bekk sem hafa notað munntóbak einu sinni eða oftar síðastliðna 30 daga, 2009 – 2017.....	13
Mynd 8.	Hlutfall nemenda í 10. bekk sem hafa notað neftóbak einu sinni eða oftar síðastliðna 30 daga, 2009 – 2017.....	13
Mynd 9.	Hlutfall nemenda í 9. bekk sem hafa notað munntóbak einu sinni eða oftar síðastliðna 30 daga, 2009 – 2017.....	14
Mynd 10.	Hlutfall nemenda í 9. bekk sem hafa notað neftóbak einu sinni eða oftar síðastliðna 30 daga, 2009 – 2017.....	14
Mynd 11.	Hlutfall nemenda í 8. bekk sem hafa notað munntóbak einu sinni eða oftar síðastliðna 30 daga, 2009 – 2017.....	15
Mynd 12.	Hlutfall nemenda í 8. bekk sem hafa notað neftóbak einu sinni eða oftar síðastliðna 30 daga, 2009 – 2017.....	15
Mynd 13.	Hlutfall nemenda í 10. bekk sem hafa einhvern tíma um ævina drukkið áfengi, árin 2009 – 2017.....	16
Mynd 16.	Hlutfall nemenda í 10. bekk sem hafa orðið ölvaðir einu sinni eða oftar síðastliðna 30 daga, árin 2001- 2017.....	17
Mynd 17.	Hlutfall nemenda í 9. bekk sem hafa orðið ölvaðir einu sinni eða oftar síðastliðna 30 daga, árin 2001 – 2017.....	18
Mynd 18.	Hlutfall nemenda í 8. bekk sem hafa orðið ölvaðir einu sinni eða oftar síðastliðna 30 daga, árin 2001 – 2017.....	18
Mynd 19.	Hlutfall nemenda í 10. bekk sem segjast hafa notað marjúána einu sinni eða oftar um ævina, árin 2010 - 2017.....	19
Mynd 20.	Hlutfall nemenda í 9. bekk sem segjast hafa notað marjúána einu sinni eða oftar um ævina, árin 2010 - 2017.....	19
Mynd 21.	Hlutfall nemenda í 8. bekk sem segjast hafa notað marjúána einu sinni eða oftar um ævina, árin 2010 - 2017.....	20
Mynd 22.	Hlutfall nemenda í 10. bekk sem hafa notað amfetamín einu sinni eða oftar um ævina, árin 2004 – 2017.....	21
Mynd 23.	Hlutfall nemenda í 10. bekk sem hafa notað sniff (t.d. lím) einu sinni eða oftar um ævina, árin 2004 – 2017.....	21
Mynd 24.	Hlutfall nemenda í 10. bekk sem hafa notað sveppi (sem vímuefni) einu sinni eða oftar um ævina, árin 2004 – 2017.....	22
Mynd 25.	Hlutfall nemenda í 10. bekk sem hafa notað E-töflu einu sinni eða oftar um ævina, árin 2004 – 2017.....	22

Yfirlit yfir töflur

Tafla 1.	Fjöldi þátttakenda í 8., 9. og 10. bekk í grunnskólum Akraness.	7
Tafla 3	Hve oft hefur þú reykt raf-sígarettur(rafrettur) um ævina. Hlutfall (%) nemenda í 8.,9 og 10.bekk á landinu, árið 2017.....	11
Tafla 4	Hve oft hefur þú notað tóbakslíki um ævina. Hlutfall (%) nemenda í 8.,9 og 10.bekk á landinu, árið 2017.	11

Inngangur

Forvarnarstarf meðal unglunga í grunnskólum hefur verið mjög öflugt undanfarin ár og er hið svokallaða „íslenska módel“ nú notað sem fyrirmynd starfs víðs vegar í Evrópu. Rannsóknir & greining hefur kappkostað að hámarka nýtingu rannsóknargagnanna með því að greina staðbundnar niðurstöður fyrir sveitarfélög, skóla og aðra á hverju ári og koma niðurstöðunum til vettvangs. Í dag er svo komið að Rannsóknir & greining vinnur á annað hundrað skýrslur á ári úr gögnum rannsókna í 5.-7. bekk, 8.-10. bekk og framhaldsskólum fyrir fyrrgreinda aðila.

Í þessari skýrslu er greint frá niðurstöðum úr *Ungt Fólk* rannsókninni árið 2017. Vímuefnaneysla unglunga er skoðuð yfir tíma og ítarlega skipt niður eftir flokkum.

Aðferð og gögn

Þátttakendur og framkvæmd

Gögnin sem þessi skýrsla byggir á eru byggð á könnun sem lögð var fyrir alla nemendur í 8. til 10. bekk á Íslandi í febrúarmánuði árið 2017. Framkvæmd og úrvinnsla rannsóknarinnar var á vegum Rannsókna & greiningar í Háskólanum í Reykjavík. Spurningalistar voru sendir í alla skóla á landinu þar sem kennarar sáu um að leggja þá fyrir eftir skýrum fyrirmælum. Með hverjum spurningalista fylgdi ómerkt umslag sem þátttakendur settu listann í að útfyllingu lokinni. Ítrekað var fyrir þátttakendum að rita hvorki nafn né kennitölu á spurningalistana svo útilokað væri að rekja svörin til þeirra. Jafnframt voru þeir vinsamlegast beðnir um að svara öllum spurningunum eftir bestu samvisku og biðja um hjálp ef þeir þyrftu á að halda.

Allir nemendur sem sátu í kennslustundum daginn sem könnunin fór fram svöruðu spurningalistanum. Samtals fengust gild svör frá 3536 nemendum í 8. bekk, 3353 nemendum í 9. bekk og 3291 í 10. bekk (bekkur ótilgreindur: 90 einstaklingar). Heildarsvarhlutfall á landsvísu var um 83%.

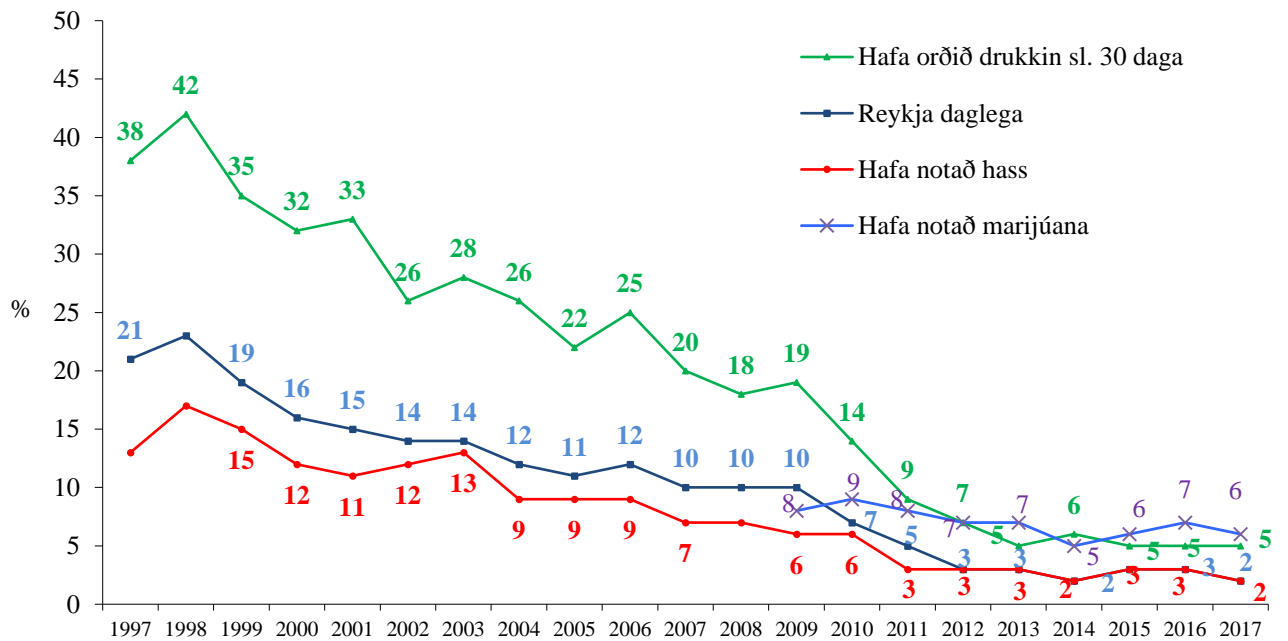
Tafla 1. Fjöldi þátttakenda í 8., 9. og 10. bekk í grunnskólum Akraness.

	2014	2015	2017
8. bekkur	98	99	84
9. bekkur	75	77	85
10. bekkur	93	103	78
Bekkur ótilgreindur:	9	1	2
Alls:	275	280	249

Mælitæki

Mælitæki rannsóknarinnar eru ítarlegir spurningalistar, fyrir nemendur í 8.-10. bekk, sem hafa verið þróaðir ár frá ári, fyrst af starfsfólki Rannsóknastofnunar uppeldis- og menntamála en frá árinu 1998 af Rannsóknum & greiningu. Spurningarnar eru mótaðar af fagfólki í félagsvísindum þar sem farið er eftir ströngum kröfum um að þær geti af sér öruggar niðurstöður, að áreiðanleiki og réttmæti sé ávallt í fyrirrúmi. Spurningalistinn fyrir 8.- 10. bekk árið 2017 innihélt eingöngu spurningar varðandi vímuefni og innihélt 16 spurningar.

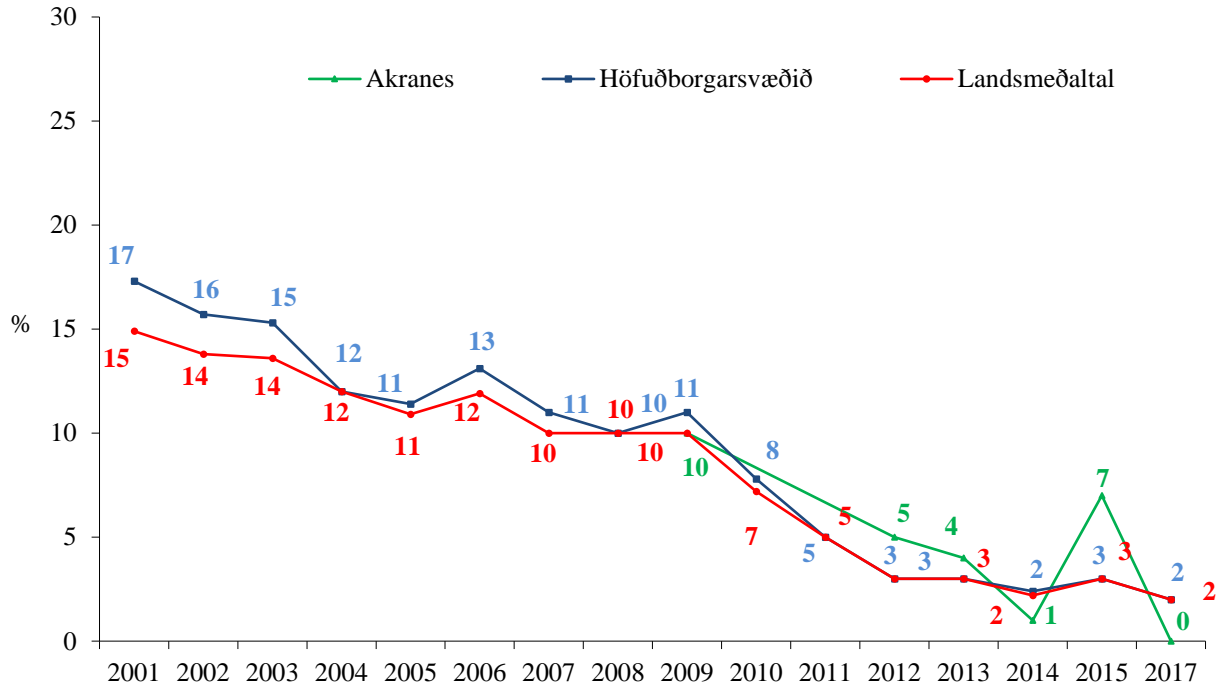
Vímuefnaneysla

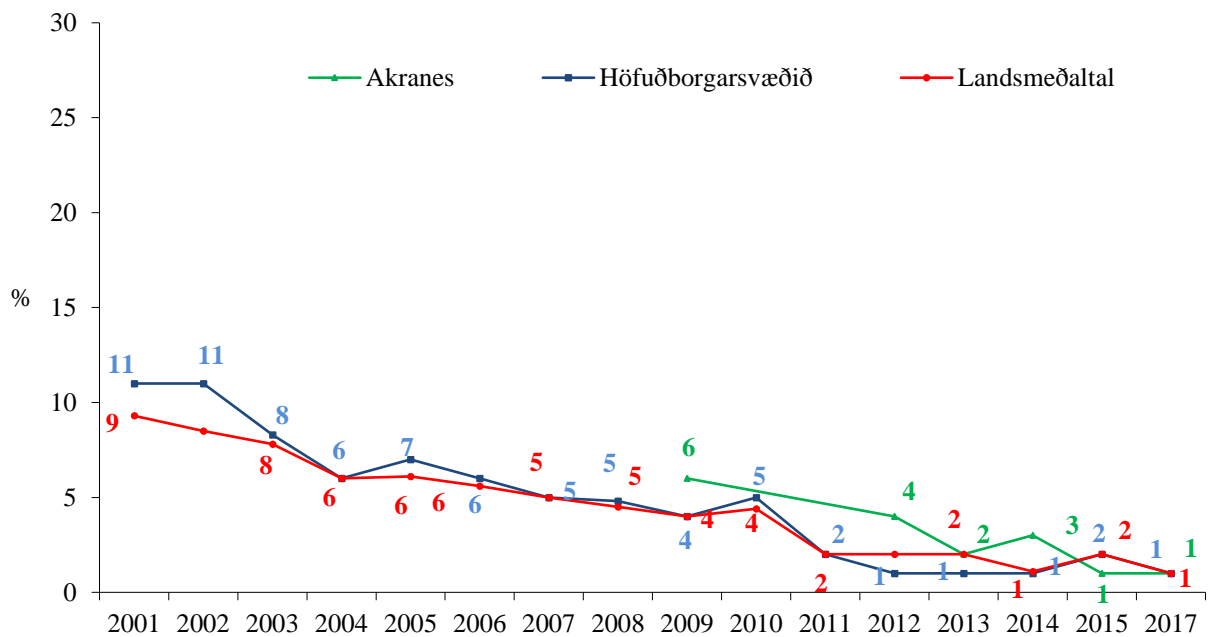
Mynd 1. Þróun vímuefnaneyslu unglunga í 10. bekk á Íslandi árin 1997 til 2017.

Þróun vímuefnaneyslu - áfengisneysla, tóbaksnotkun og önnur vímuefnaneysla

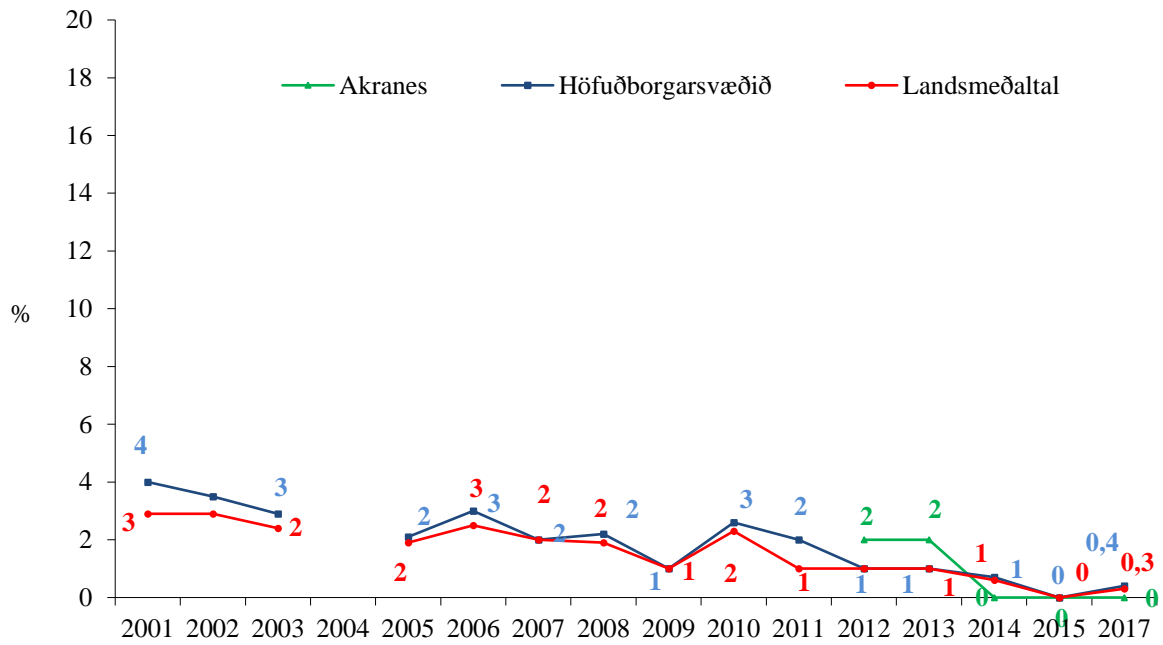
Daglegar reykingar

Mynd 2. Hlutfall nemenda í 10. bekk sem reykja daglega, árin 2001 – 2017.

Mynd 3. Hlutfall nemenda í 9. bekk sem reykja daglega, árin 2001 – 2017.

Mynd 4. Hlutfall nemenda í 8. bekk sem reykja daglega, árin 2001 – 2017.

Tafla 1 Hve oft hefur þú reykt raf-sígarettur(rafrettur) um ævina. Hlutfall (%) nemenda í 8.,9 og 10.bekk á landinu, árið 2017.

Raf-sígarettur fjöldi skipta:	Landið			Akranes		
	8.bekkur	9.bekkur	10.bekkur	8.bekkur	9.bekkur	10.bekkur
Aldrei	87,2	78,2	66,5	77,1	74,1	64,9
1x-5x	9,2	12,0	16,0	18,1	16,5	22,1
6x-19x	2,0	4,0	6,9	4,8	3,5	7,8
20x eða oftar	1,7	5,8	10,6	-	5,9	5,2

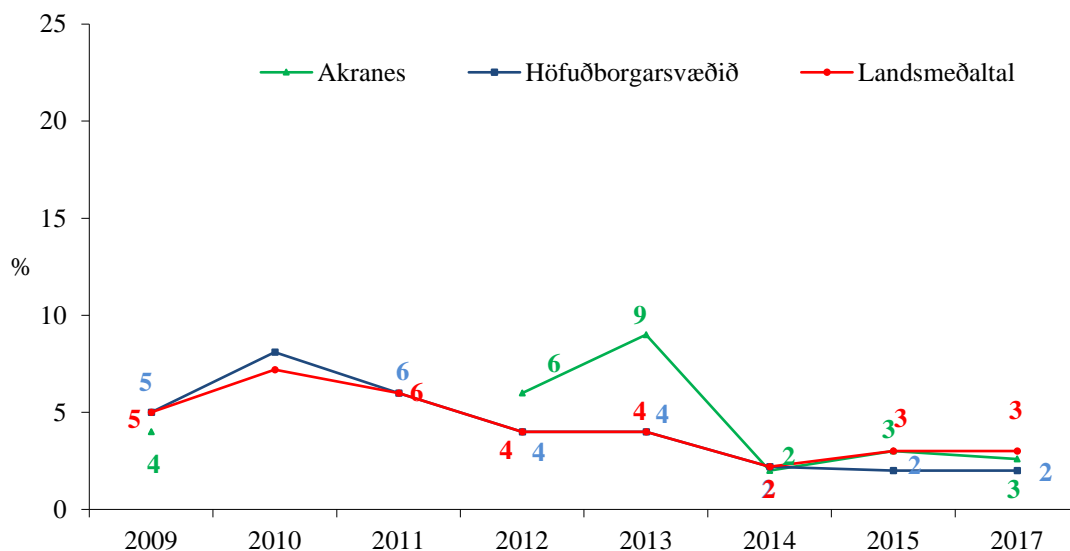
Tafla 2 Hve oft hefur þú notað tóbakslíki um ævina. Hlutfall (%) nemenda í 8.,9 og 10.bekk á landinu, árið 2017.

Tóbakslíki:	Landið			Akranes		
	8.bekkur	9.bekkur	10.bekkur	8.bekkur	9.bekkur	10.bekkur
Aldrei	96	90,7	85,2	95,2	89,4	87,0
1x-5x	3,0	6,5	9,5	4,8	10,6	9,1
6x-19x	0,5	1,9	2,8	-	-	1,3
20x eða oftar	0,5	1,0	2,4	-	-	2,6

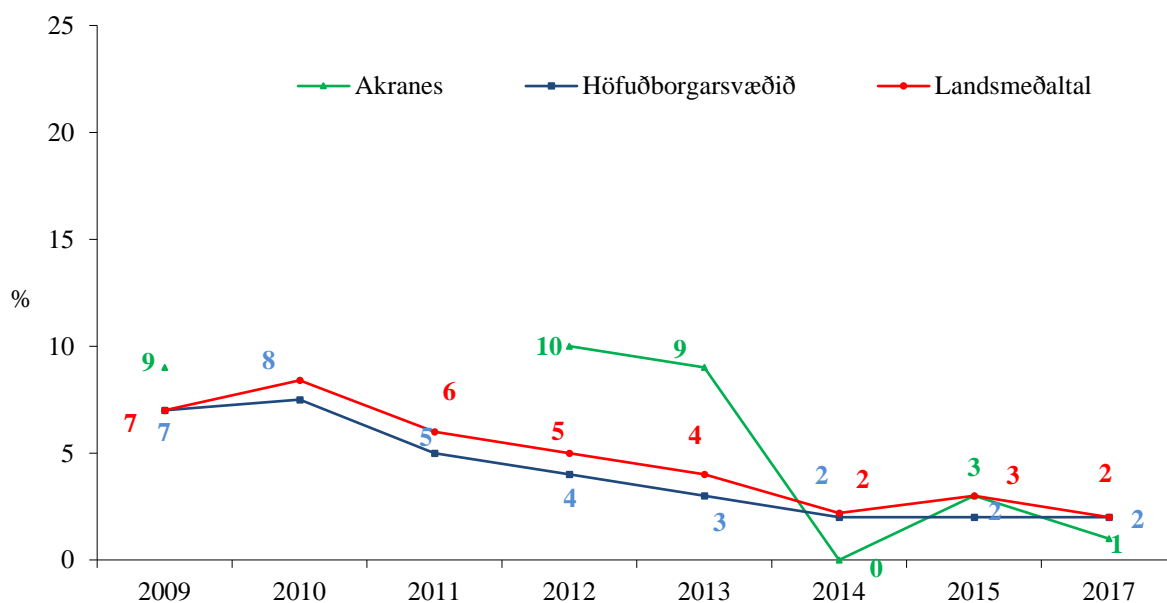
Munn- og neftóbaksnotkun

Munn- og neftóbaksnotkun 20 sinnum eða oftar um ævina meðal nemenda í 10. 9. og 8. bekk

10. bekkur: Munn- og neftóbak 20 sinnum eða oftar um ævina

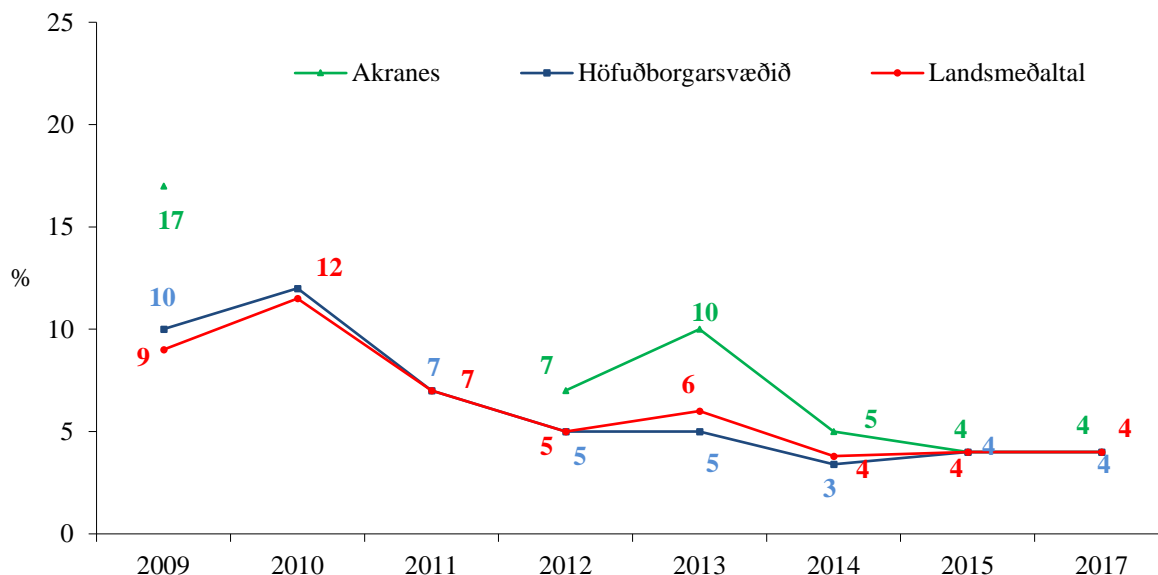
Mynd 5. Hlutfall nemenda í 10. bekk sem hafa notað munntóbak 20 sinnum eða oftar um ævina, árin 2009 – 2017.

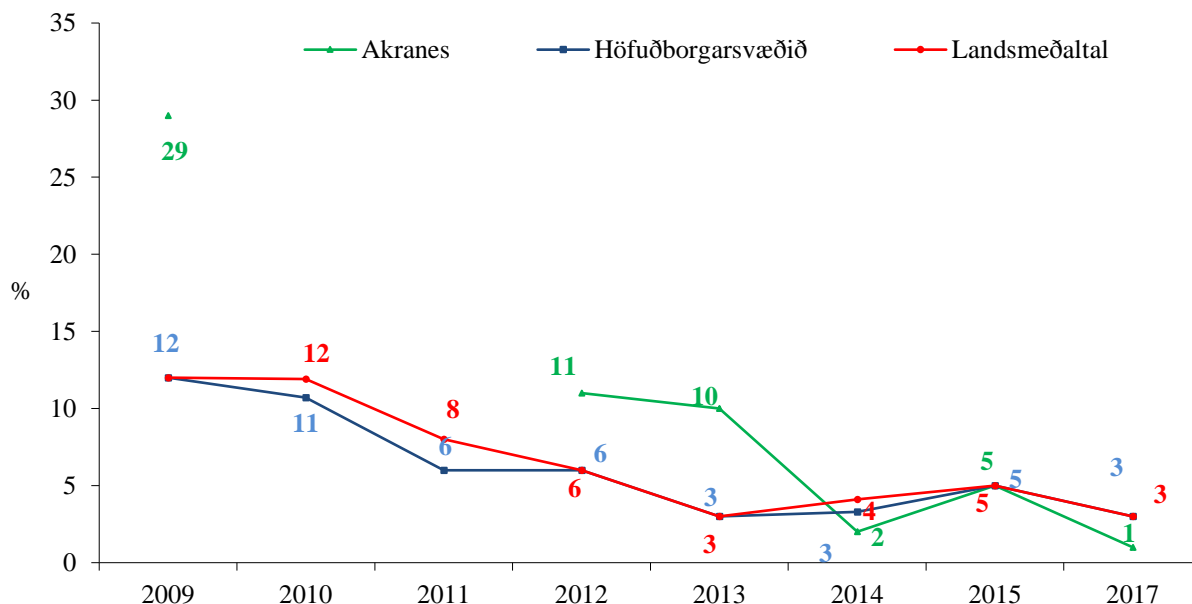
Mynd 6. Hlutfall nemenda í 10. bekk sem hafa notað neftóbak 20 sinnum eða oftar um ævina, árin 2009 – 2017.

Munn- og neftóbak einu sinni eða oftar síðastliðna 30 daga.

10. bekkur: Munn- og neftóbak einu sinni eða oftar síðastliðna 30 daga

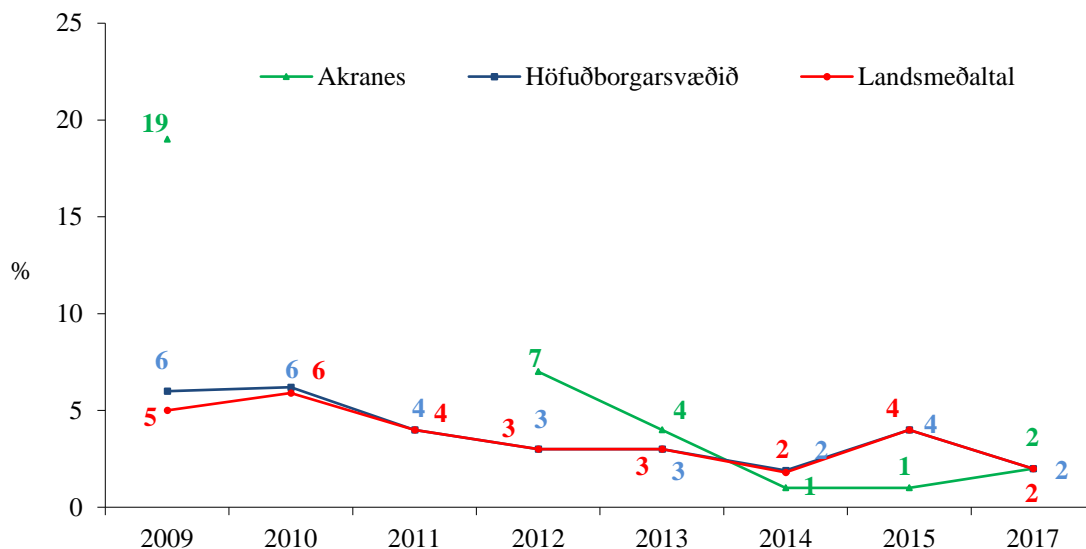

Mynd 7. Hlutfall nemenda í 10. bekk sem hafa notað munntóbak einu sinni eða oftar síðastliðna 30 daga, 2009 – 2017.

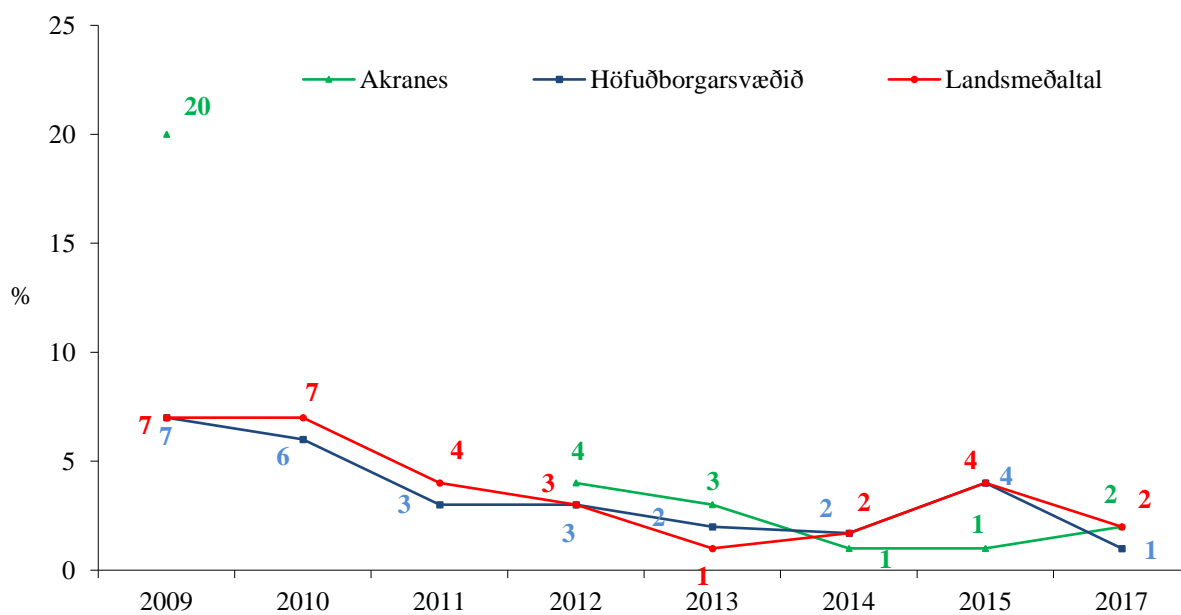

Mynd 8. Hlutfall nemenda í 10. bekk sem hafa notað neftóbak einu sinni eða oftar síðastliðna 30 daga, 2009 – 2017.

9. bekkur: Munn- og neftóbak einu sinni eða oftár síðastliðna 30 daga

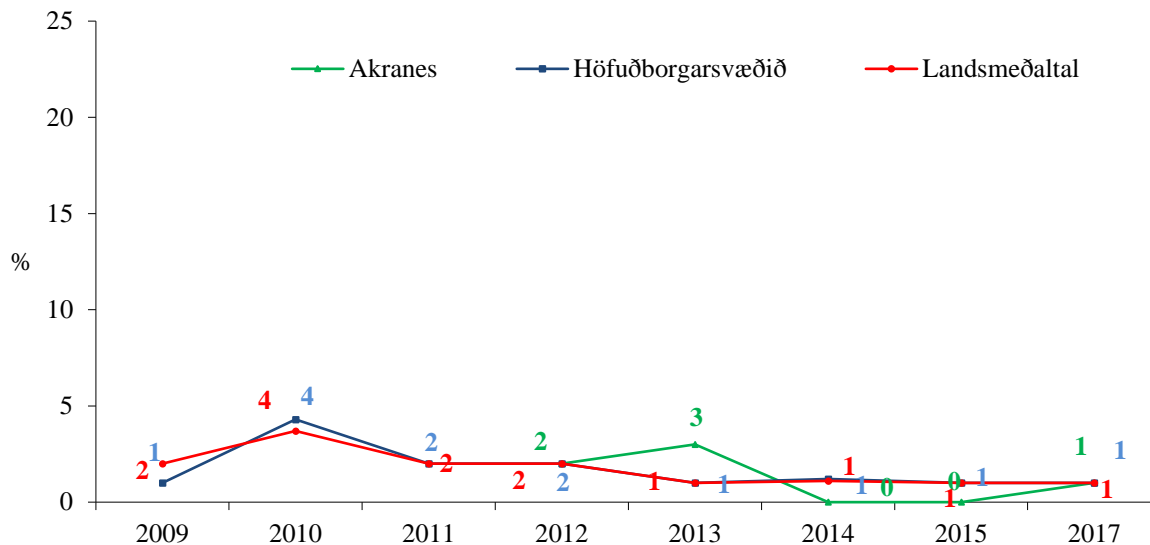

Mynd 9. Hlutfall nemenda í 9. bekk sem hafa notað munnþóbak einu sinni eða oftár síðastliðna 30 daga, 2009 – 2017.

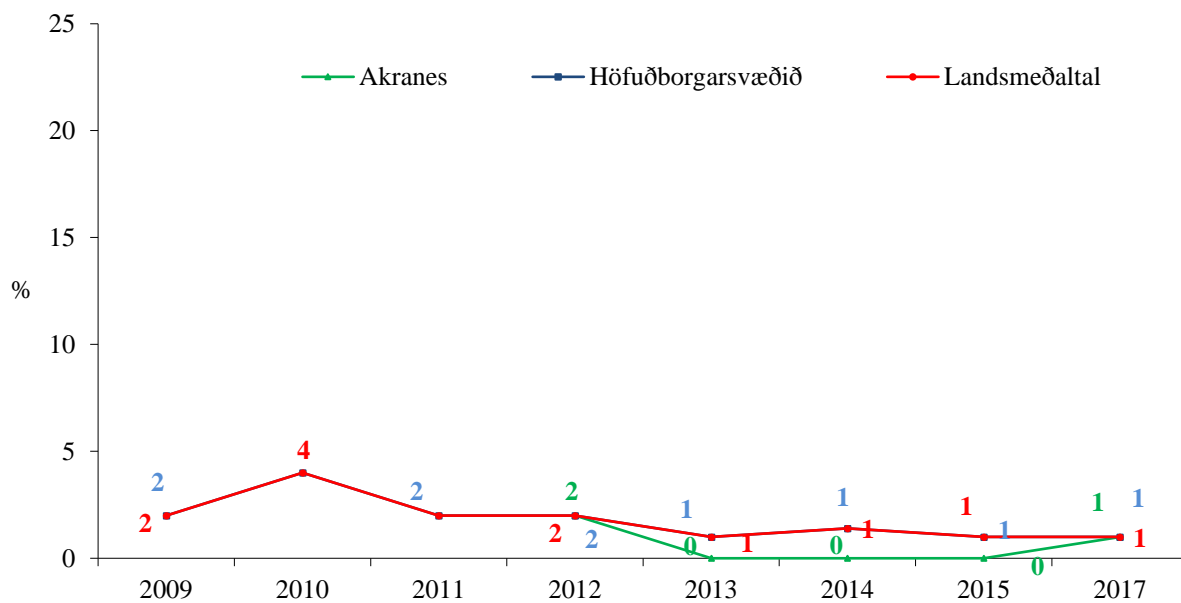

Mynd 10. Hlutfall nemenda í 9. bekk sem hafa notað neftóbak einu sinni eða oftár síðastliðna 30 daga, 2009 – 2017.

8. bekkur: Munn- og neftóbak einu sinni eða oftár síðastliðna 30 daga

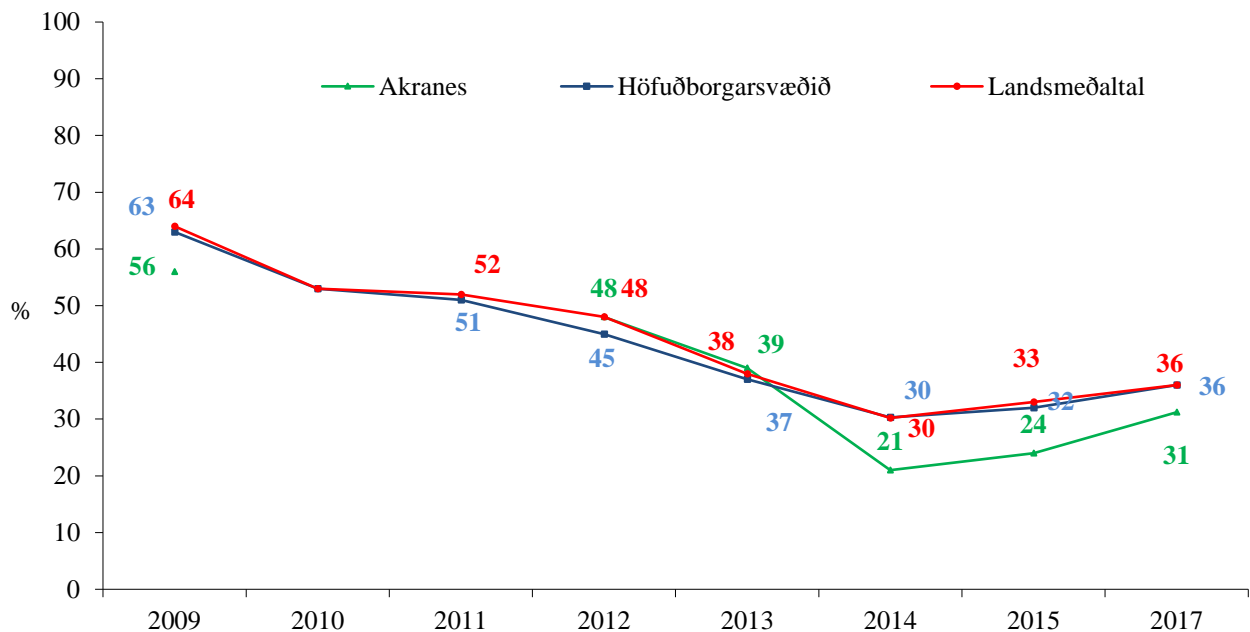

Mynd 11. Hlutfall nemenda í 8. bekk sem hafa notað munntóbak einu sinni eða oftár síðastliðna 30 daga, 2009 – 2017.

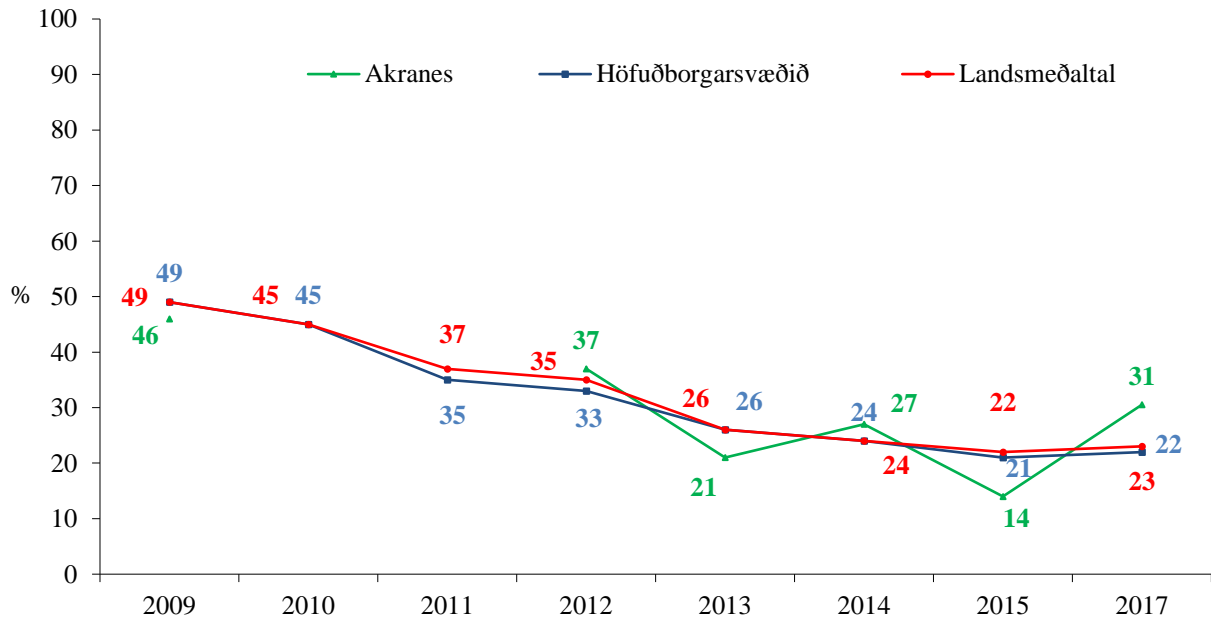

Mynd 12. Hlutfall nemenda í 8. bekk sem hafa notað neftóbak einu sinni eða oftár síðastliðna 30 daga, 2009 – 2017.

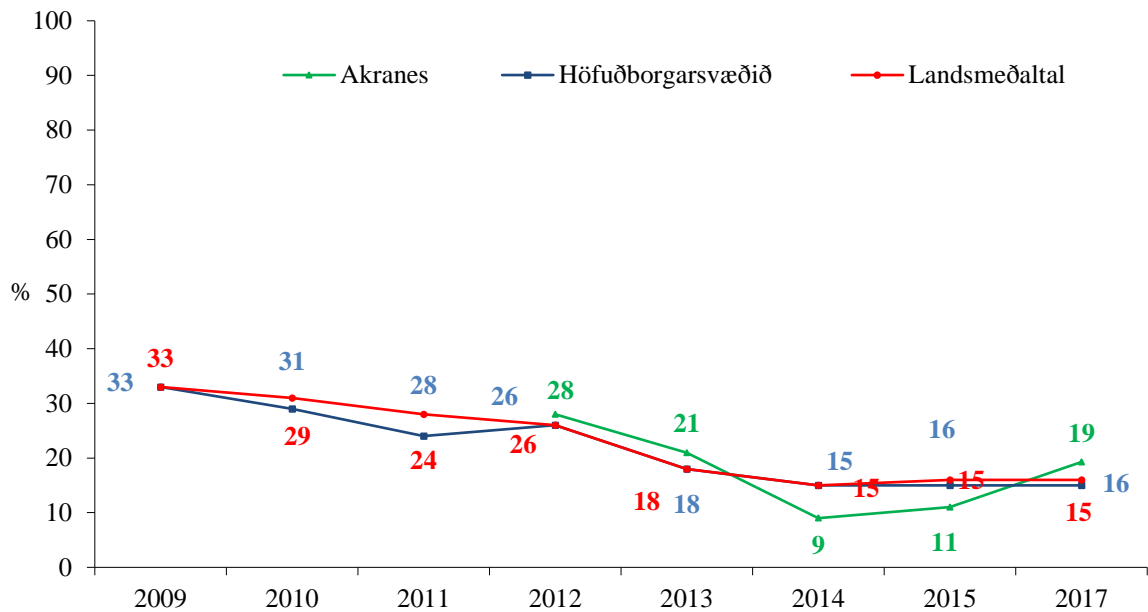
Neysla áfengis um ævina

Mynd 13. Hlutfall nemenda í 10. bekk sem hafa einhvern tíma um ævina drukkið áfengi, árin 2009 – 2017.

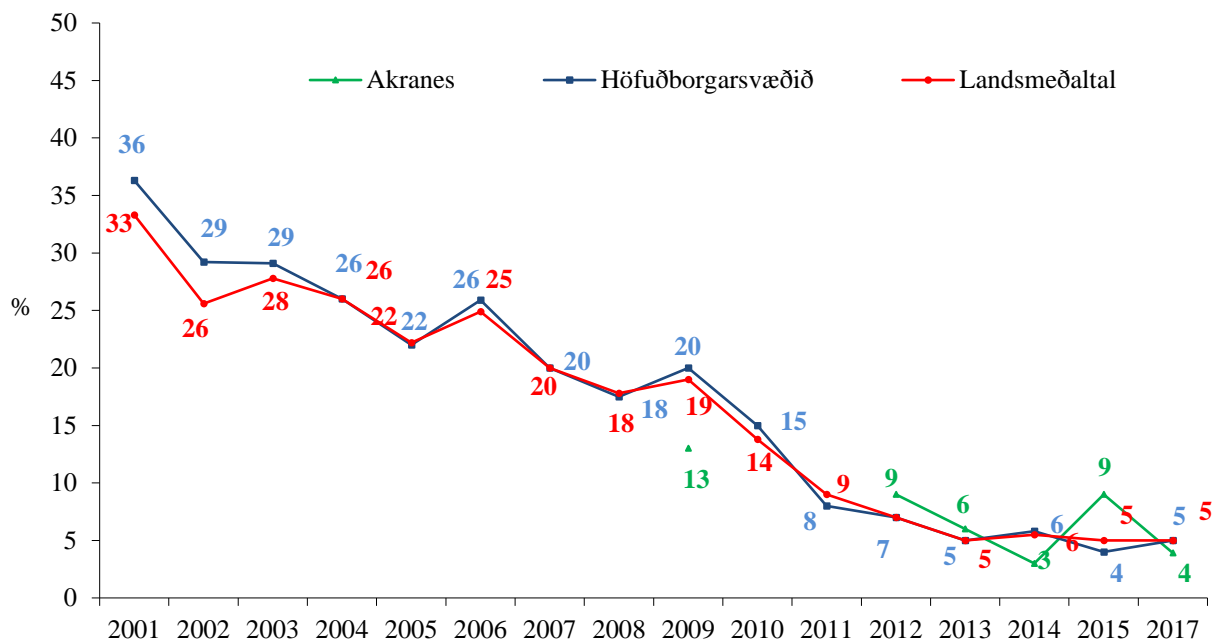

Mynd 14. Hlutfall nemenda í 9. bekk sem hafa einhvern tíma um ævina drukkið áfengi, árin 2009 – 2017.

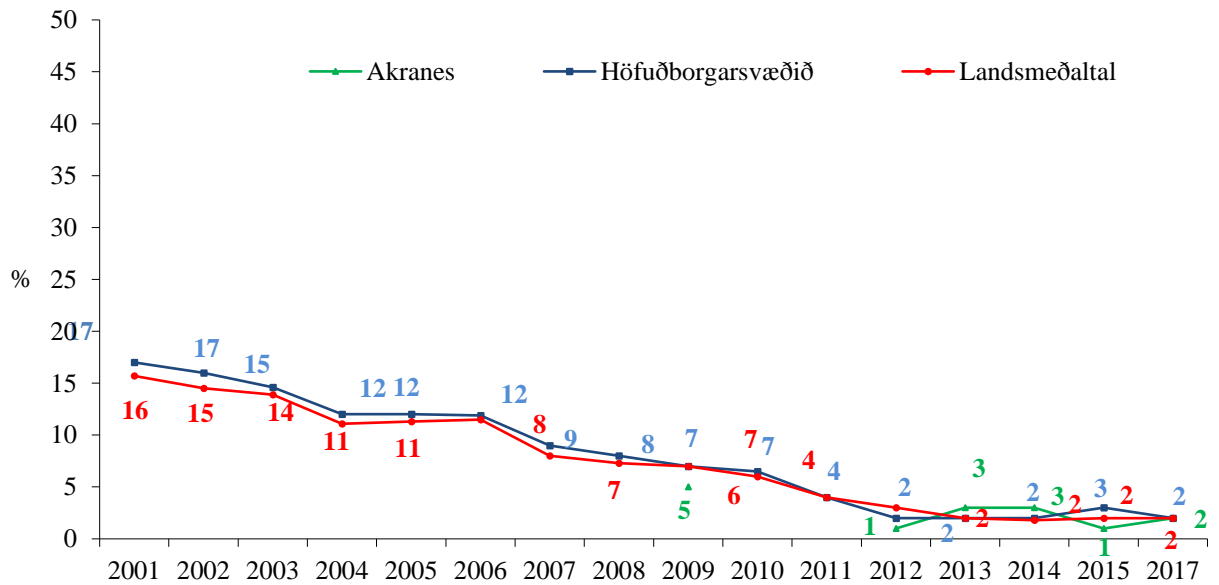

Mynd 15. Hlutfall nemenda í 8. bekk sem hafa einhvern tíma um ævina drukkið áfengi, árin 2009 – 2017.

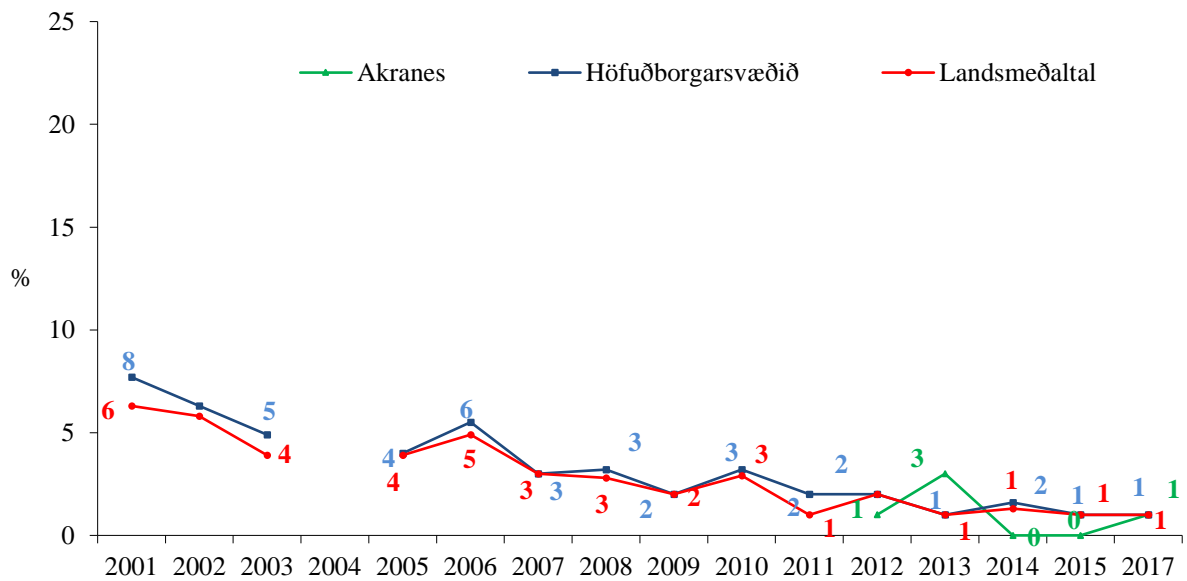
Ölvun síðastliðna 30 daga

Mynd 16. Hlutfall nemenda í 10. bekk sem hafa orðið ölváðir einu sinni eða oftar síðastliðna 30 daga, árin 2001- 2017.

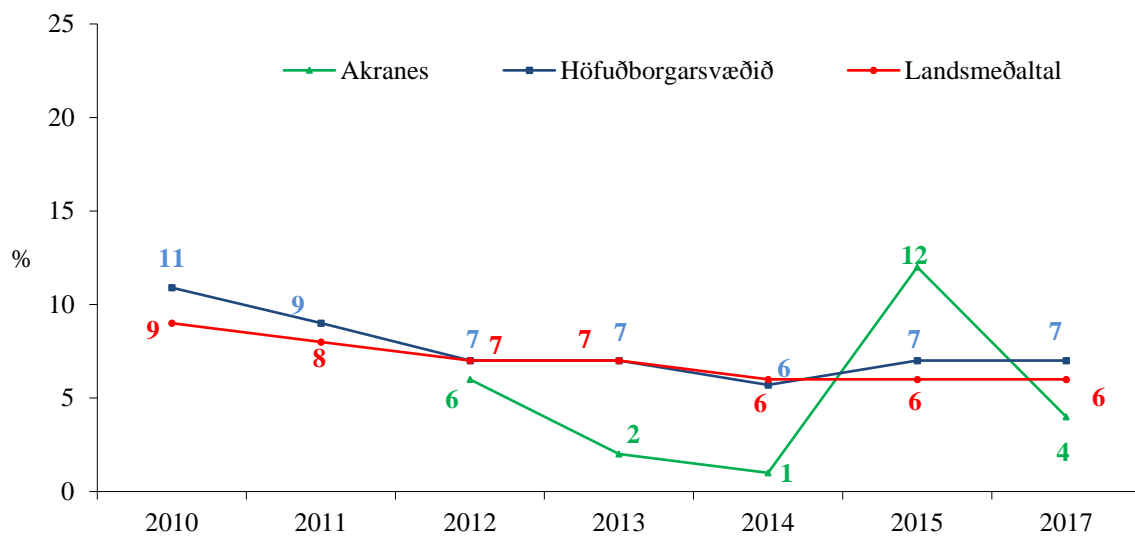

Mynd 17. Hlutfall nemenda í 9. bekk sem hafa orðið ölvæðir einu sinni eða oftar síðastliðna 30 daga, árin 2001 – 2017.

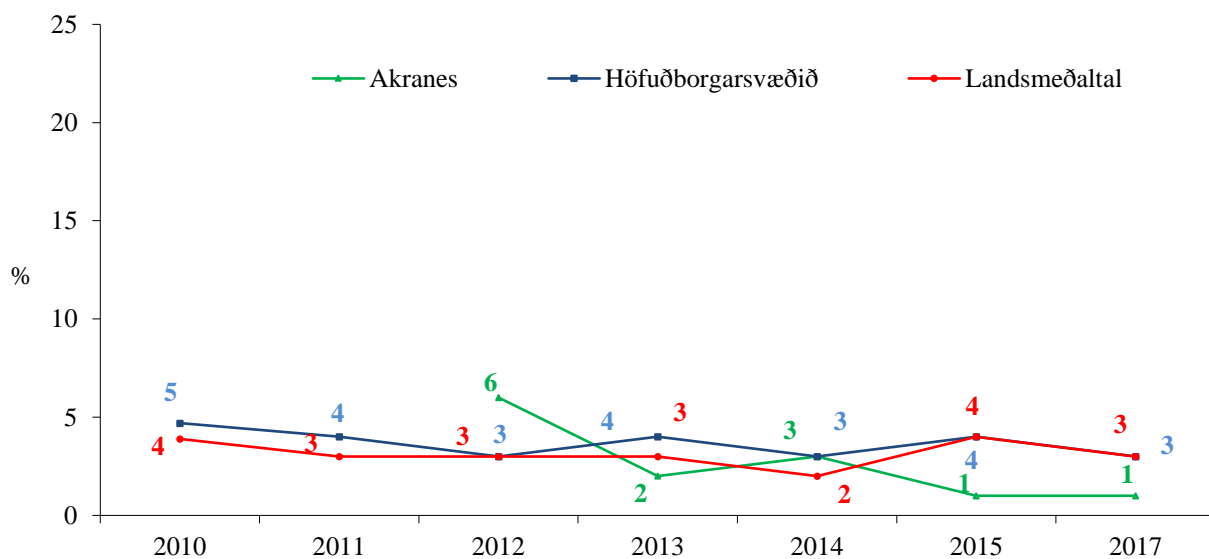

Mynd 18. Hlutfall nemenda í 8. bekk sem hafa orðið ölvæðir einu sinni eða oftar síðastliðna 30 daga, árin 2001 – 2017.

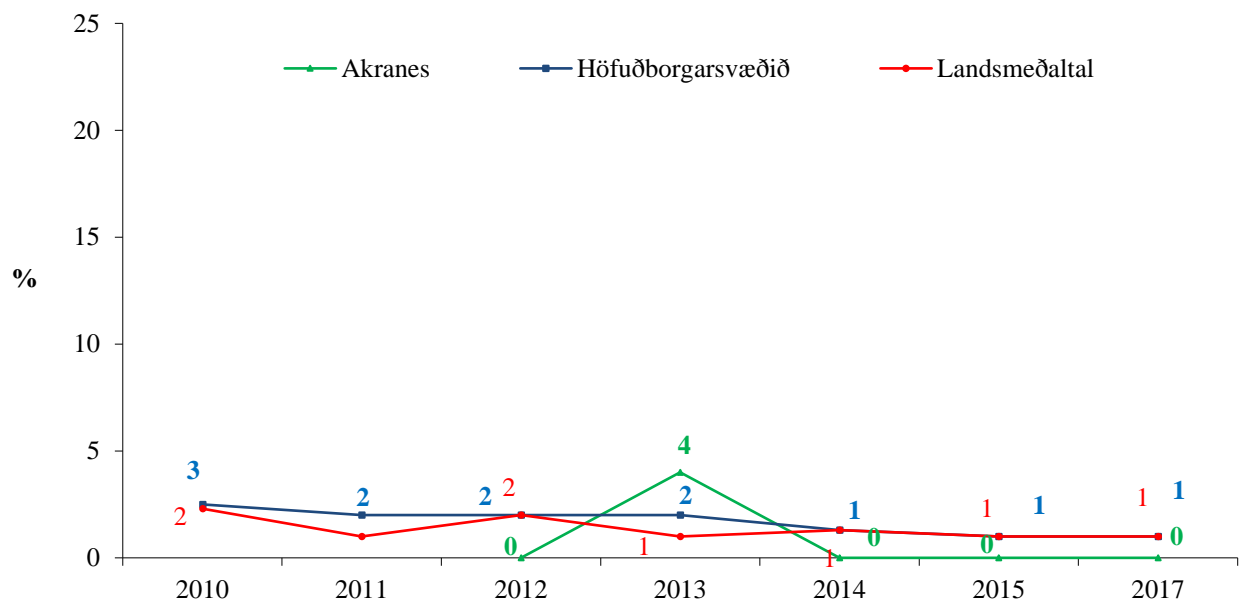
Marijúananeysla

Mynd 19. Hlutfall nemenda í 10. bekk sem segjast hafa notað marijúana einu sinni eða oftar um ævina, árin 2010 - 2017.

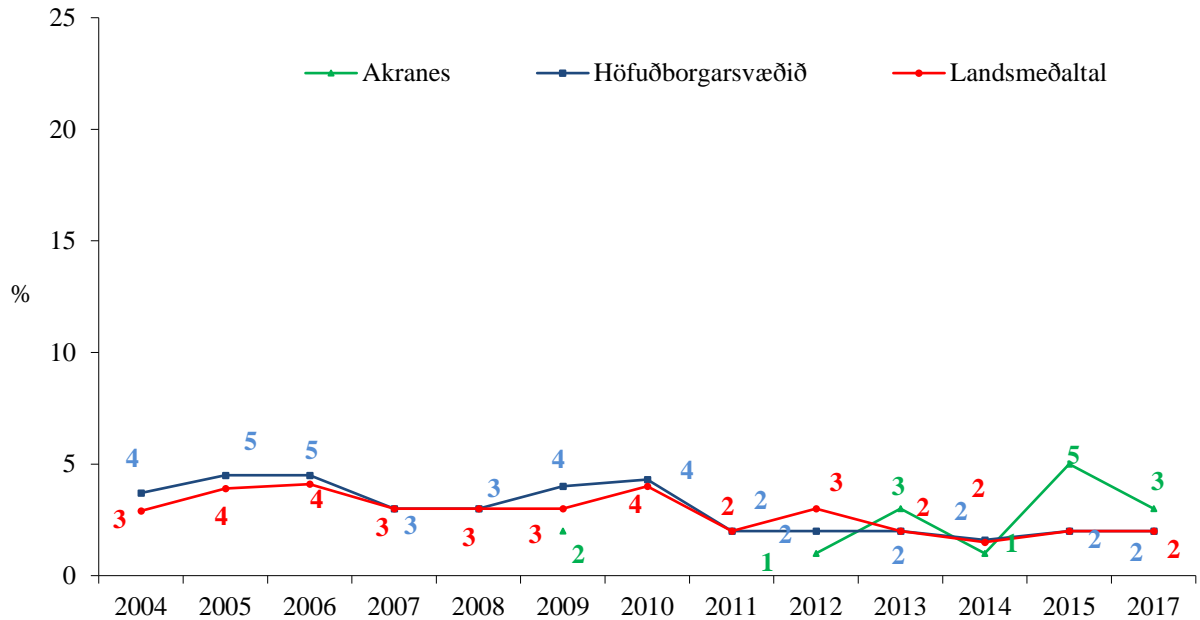
Mynd 20. Hlutfall nemenda í 9. bekk sem segjast hafa notað marijúana einu sinni eða oftar um ævina, árin 2010 - 2017.

Mynd 21. Hlutfall nemenda í 8. bekk sem segjast hafa notað marjúána einu sinni eða oftar um ævina, árin 2010 - 2017.

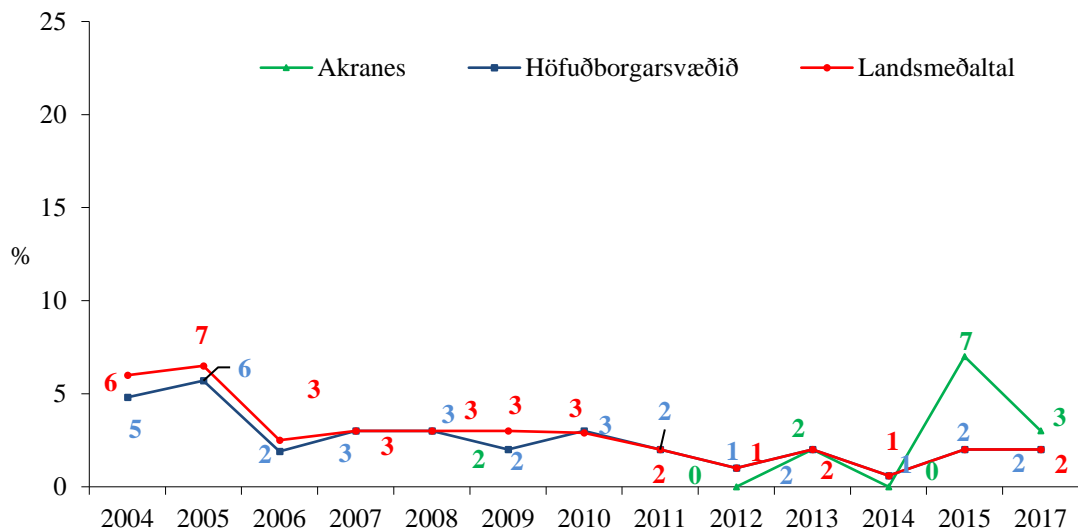
Neysla annarra ólöglegra vímuefna

Amfetamín

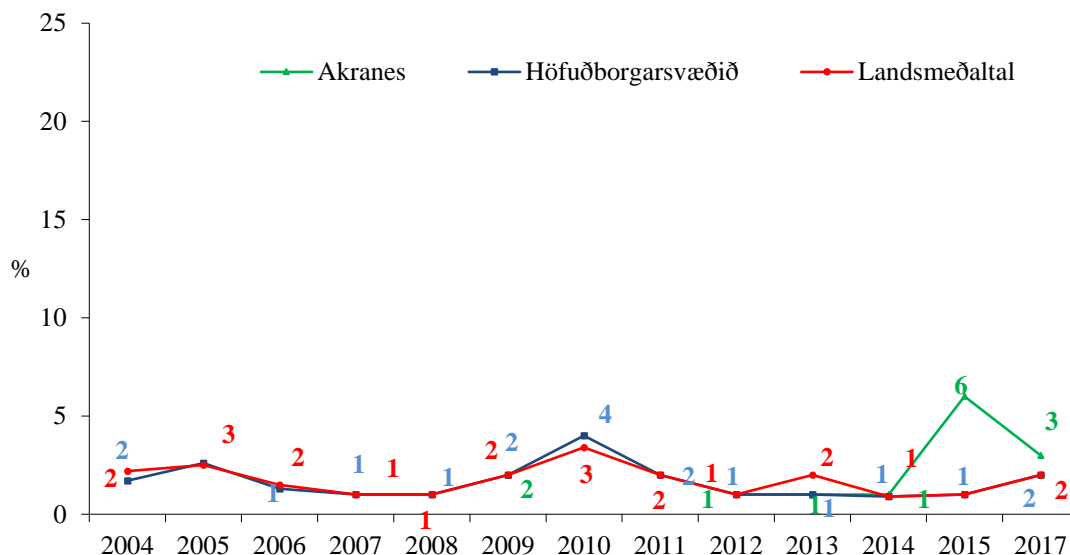
Mynd 22. Hlutfall nemenda í 10. bekk sem hafa notað amfetamín einu sinni eða oftar um ævina, árin 2004 – 2017.

Sniff

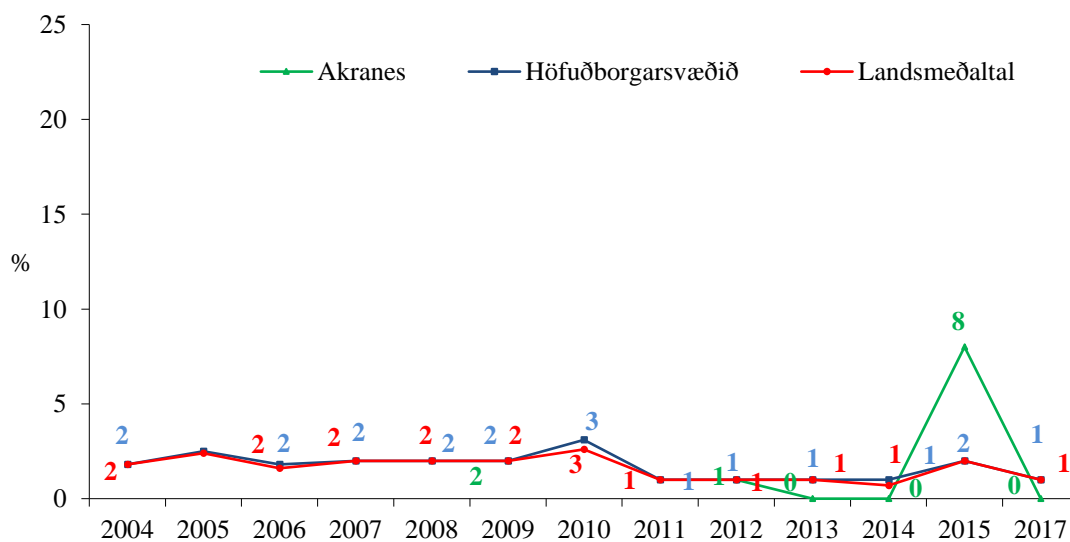
Mynd 23. Hlutfall nemenda í 10. bekk sem hafa notað sniff (t.d. lím) einu sinni eða oftar um ævina, árin 2004 – 2017.

Sveppir sem vímuefni

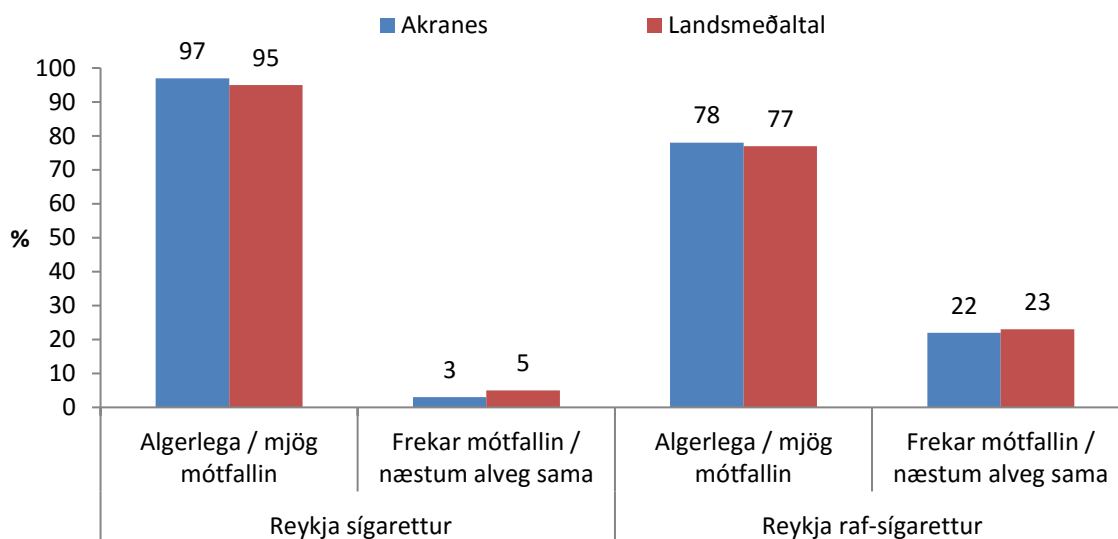
Mynd 24. Hlutfall nemenda í 10. bekk sem hafa notað sveppi (sem vímuefni) einu sinni eða oftar um ævina, árin 2004 – 2017.

E tafla

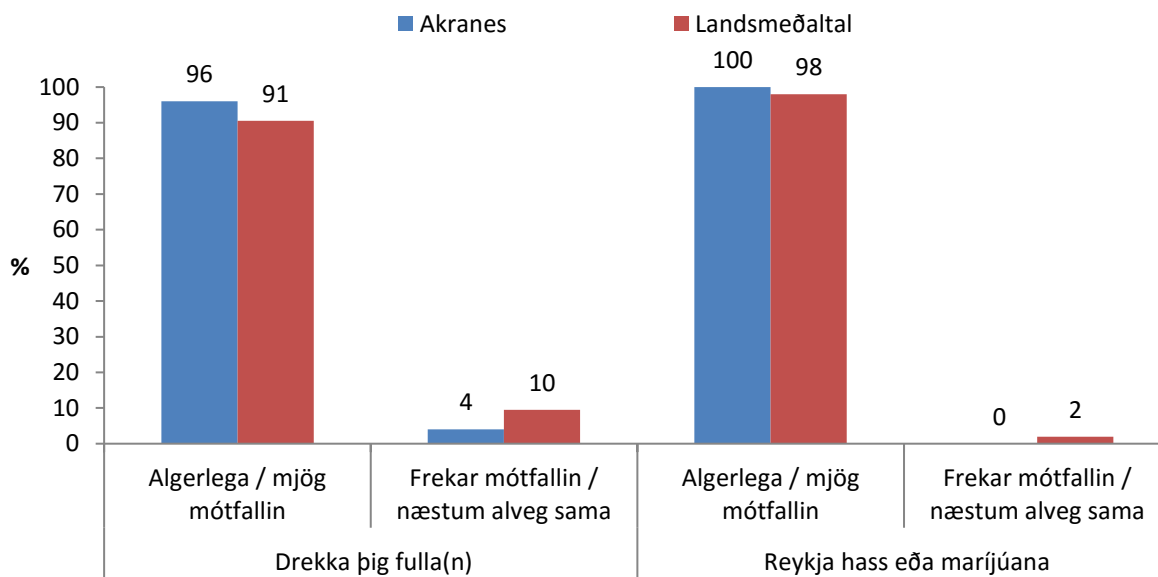

Mynd 25. Hlutfall nemenda í 10. bekk sem hafa notað E-töflu einu sinni eða oftar um ævina, árin 2004 – 2017.

Viðhorf foreldra nemenda í 10. bekk til neyslu

Mynd 1. Hver heldurðu að viðbrögð foreldra þinna yrðu ef þú gerðir eftirfarandi: Reykja sígarettur; Reykja raf-sígarettur. Hlutfall nemenda í 10. bekk, árið 2017.

Mynd 2. Hver heldurðu að viðbrögð foreldra þinna yrðu ef þú gerðir eftirfarandi: Drekkja þig fulla(n); Reykja hass eða marjúúana. Hlutfall nemenda í 10. bekk, árið 2017.